

Aparador: coordina Ester Pino

■ Giorgio Bassani El jardí dels Finzi-Contini Proa

El jardí dels Finzi-Contini recull la màxima expressió del món de Giorgio Bassani, tant en el pla formal com a nivell d'experiència moral, intel·lectual i política, i on fa servir la memòria llunyana per recrear la vida d'una família rica i jueva de Ferrara durant el feixisme un cop promulgades les "Lleis racials". El narrador-protagonista fa una sortida de cap de setmana cap als afores de Roma, i visita la capella funerària dels Finzi-Contini després de molts anys sense veure-la. Des de la maduresa, i a la manera del Swan de Proust (però sense tanta morositat), el narrador fa un viatge cap a la infantesa i els inicis de segle, cap a l'art i l'arquitectura d'una Itàlia que començava la seva decadència i es veia sacsejada pels primers escarafalls de Mussolini. El nus de la novel·la recau en la història de la saga dels Finzi-Contini i de l'atípica història d'amor entre la filla, Micòl, i el protagonista, amb la política com a teló de fons. Vittorio de Sica la va portar al cinema amb èxit l'any 1971. **Ester Pino**

■ Rusiñol, Casas, Utrillo Viatge a París La Magrana

Com diu Francesc Fontbona en el pròleg, París va ser per als modernistes catalans "una mena de Terra Promesa, mítica i llunyana, a la qual era imprescindible pelegrinar", ja que a partir de la segona meitat del XIX es va convertir en la gran metròpoli de l'art modern. Dins d'aquesta estela que seguia el nou artista parisi, varen inserir-se el pintor Ramon Casas, el pintor i escriptor Santiago Rusiñol i l'enginyer, crític d'art i promotor cultural Miquel Utrillo. És el 1890 quan es cristal·litza definitivament el contacte entre París i el grup modernista català, quan Ramon Casas arriba a la ciutat de les Llums i el grup passa a residir al Moulin de la Galette, el famós molí de Montmartre, empapant-se de la pintura impressionista que va de Monet o Renoir fins a Degas i modernitzant, tot i que amb més d'una dècada de retard, el panorama de la pintura catalana. La crònica d'aquesta primera etapa del Modernisme català a París la va escriure Rusiñol a *La Vanguardia* en uns articles que el 1894 es van publicar sota el nom de *Desde el Molino* i que representen la primera part del volum *Viatge a París*, traduïts al català per Montserrat Planas, i que retraten l'entrada a la "bohèmia burgesa" de Casas i de Rusiñol i el seu llançament a la lliure creació artística.

La segona part del llibre recull els articles, traduïts al català també per Planas, que Rusiñol també va publicar a *La Vanguardia* i posteriorment al llibre *Impresiones de arte*, i que recullen el segon moviment important dels modernistes catalans a París: el que té per centre la casa del Quai Bourbon a l'île de St-Louis. Una etapa menys bohèmia i més reflexiva i teòrica, on Rusiñol descobreix Botticelli i el Greco i manifesta les seves impressions davant la col·lecció del Louvre.

La tercera part del llibre aplega els textos que Utrillo i Casas van escriure per a la revista *Pèl & Ploma*, controlada pel grup modernista, centrats en l'Exposició Universal de París. Estem al 1900 i els modernistes ja han triomfat plenament a Catalunya. **E.P.**

■ Miquel Bauxauli L'home manuscrit Proa

L'home manuscrit és un escriptor que, ja a l'inici de la novel·la, presenta la seva declaració d'intencions: reescriurà la seva vida a partir del dietari que va començar als 12 anys i de les lectures que ha fet. El protagonista s'emmiralla en l'escriptura per trobar-se, i per explicar-se. Alhora farà un viatge per la memòria cap a la infantesa i una recreació de la vida del seu poble i els seus habitants. A més de la identificació en la lectura, l'home manuscrit creu i aposta per la capacitat de l'escriptura de refer la seva vida, i sobretot del dietari, que el considera "la forma menys postissa d'escriptura". Una idea superficial i falsa de l'escriptura autobiogràfica, ja que aquesta, ja des del XIX, va evolucionar per donar cabuda a la barreja entre realitat i ficció. Què són, si no, les obres de Michel Leiris o Josep Pla? La novel·la de Bauxauli (1963) fracassa, tot i l'ambició dels seus objectius, per l'ús poc evolucionat que fa del gènere autobiogràfic i de la càrrega de referències que presenta fora de context. **E.P.**

■ Robert Desnos La libertad o el amor! Cabaret Voltaire

Robert Desnos va ser el poeta consagrat del surrealisme i el cercle d'André Breton. Va adaptar amb excel·lència l'escriptura automàtica i el furor poètic als seus textos i a *La libertad o el amor!* (1927), surt per la porta gran. El llibre, dedicat a la Revolució, a l'Amor i "a aquella qui ens encarna", segueix els postulats del *Manifest surrealista* i té una forta presència d'hipnosi, alcohol i drogues, tres dels eixos de Desnos. El protagonista, una mena de poeta-vagabund que es passeja vestit de dona per París, s'embadaleix com un nen petit de manera semblant als *flâneurs* de Louis Aragon a *Le Paysan du Paris* o de Breton a *Nadja*, amb un vessant potser més infantil i trapella, mentre topa amb coses que el sorprenen. De la seva mirada sorgeix un text que barreja tant la prosa com la poesia, la fotografia i la pintura, l'erotisme i la publicitat, i que a partir de jocs de paraules i apòcrifs juga amb el llegat de Sade, Lautréamont, Baudelaire, Mallarmé, Apollinaire i, sobretot, de Rimbaud. **E.P.**

■ Kjartan Fløgstad Paraiso en la tierra Lengua de trapo

José Andersen és fill d'una relació esporàdica entre l'índigena xilena Natividad Galindo i l'enginyer noruec Arthur Andersen, i sempre ha viscut a Camala, al nord de Xile. No va arribar a conèixer el seu pare, ja que aquest va desaparèixer deixant prenada la seva mare i amb l'única herència d'unes prestatgeries de llibres en noruec. El seu cognom, però, li atorga un aire exòtic i de prestigi dins de la societat xilena, que considera tot allò nòrdic un paradís ple de bellesa, riquesa, intel·ligència i elegància. Després de ser testimoni de la mort d'una desconeguda a causa d'un absurd accident, José Andersen decideix anar a buscar el seu "paradís a la terra" i volar cap a Noruega. Amb un estil innovador i un humor negre latent en aquesta novel·la pràcticament monologada, Fløgstad traça un discurs on Escandinàvia i Llatinoamèrica es barregen i treuen a ressaltar els seus tòpics i diferències. En definitiva, una obra agradable i original que es destaca per la fusió de les dues cultures. **E.P.**

■ VVAA Conversaciones con editores. En primera persona. Siruela

El llibre recull els diàlegs que van mantenir alguns dels més importants editors espanyols amb interlocutors procedents de sectors diversos, alguns d'ells escriptors, joves editors o catedràtics, en el marc d'unes jornades organitzades per la Fundació Germán Sánchez Ruipérez. En aquestes converses es pot seguir l'estela de les més rentables empreses editorials de l'estat –des dels seus primers passos fins als màxims assoliments– i adquirir coneixement del desconegut món de l'edició entès com a art. Els vuit entrevistats són: Amparo Soler, fundadora de l'Editorial Castalia; Josep Lluís Monreal, president d'Oceàno Grupo Editorial; Francisco Pérez González, vicepresident del Grupo Santillana; Juan Salvat, qui va ser administrador general de Salvat Editores; Germán Sánchez Ruipérez, fundador d'Ediciones Anaya; Beatriz de Moura, fundadora de Tusquets; Jorge Herralde, creador d'Anagrama, i José Manuel Lara Bosch, president de Planeta Internacional i conseller delegat del Grupo Planeta. **E.P.**

■ Harold Nicolson Byron. El último viaje Siruela

Harold Nicolson (1886-1968) va escriure l'any 1924, en el marc del centenari de la mort de Byron, una biografia que aprofunda en l'últim any de la vida del poeta (del 1823 al 1824). El biògraf va descartar les llegendes que asseguren que Byron va viajar a Grècia –inspirat únicament pel seu entusiasme hel·lènic– per mostrar la seva cara més complexa dins la seva activitat heroica en l'alliberació de Grècia. Va excloure també les anècdotes i els paisatges de la vida de Byron més familiars per donar cabuda a relats menys coneguts a partir de documents i correspondències del poeta amb les escriptores britàniques Mary Shelley i Lady Blessington. Nicolson pretenia demostrar com Byron va veure la causa grega com una gran oportunitat personal i una ocasió per escapar dels seus fantasmes.

Una delícia de biografia que permet conèixer la causa i el pensament de Byron i el desenllaç d'una guerra que, de no haver acabat com ho va fer, ara la situació del Mediterrani seria completament diferent. **E.P.**

■ Max Aub

Morir por cerrar los ojos
Editorial Renacimiento

Max Aub (1903-1972) va néixer a París però es va convertir en un escriptor espanyol 'd'adopció', nacionalitzat mexicà, i va viure a l'exili constant. Va cultivar tots els gèneres literaris, però principalment la dramaturgia. Es va iniciar amb un teatre experimental fins que la seva escriptura va passar de l'avantguarda al teatre polític, un teatre ètic i de circumstàncies col·lectives que ell va denominar "Teatro Mayor", no per la seva extensió, sinó pel desmesurament del tema.

El drama *Morir por cerrar los ojos* (1944) va néixer de l'obra narrativa *Campo francés*, on l'autor va redactar a mode de guió cinematogràfic la seva travessia cap a Mèxic. Es tracta d'una 'obra-retable' plena de frescos representatius de l'època; de fet, a l'apart de l'obra ja deixa clares les seves intencions: "No llega ahora frente al público el sufrimiento del hombre, sino el de una nación, el de una clase". Ara és la primera vegada que es publica sencera una de les obres que ensenya la cara més militant d'Aub. **E.P.**

■ Pere Casaldàliga

Reflexions des del compromís
Angle

És llarga l'obra literària de Pere Casaldàliga (1928) –que inclou dietaris, pastorals, circulars, entrevistes i llibres de poemes– però més fructífera ha estat la seva obra a Mato Grosso, al costat dels més humils durant 35 anys. De tot això, només s'han escollit cinc llibres –*Airada esperança*, *Pare Llibertat*, *A l'aguait del Regne*, *Encara avui respiro en català* i *Nicaragua, combate y profecía*– per fer un recull de cites que no sabem d'on estan extretes concretament, separades en diferents seccions –el compromís i la solidaritat, la fe, la vida i la mort, la justícia i la llibertat, l'Amèrica Llatina la fe, etc.–, fora de context i que, per aquesta raó, guanyen en superficialitat però perden en la denúncia i el compromís del treball de Casaldàliga. Un producte de petit format i força pobre pel que fa a rigorositat destinat a la venda 'massiva'. Més valdria que reeditessin algunes de les obres de Casaldàliga; potser vendrien més i s'acostessin de veritat a la paraula "compromís". **E.P.**

■ Javier Marías

Demasiada nieve alrededor
Alfaguara

Aquest volum recull noranta-sis articles publicats entre febrer de 2005 i febrer de 2007, és a dir, el tercer i el quart any de les col·laboracions de Marías a *El País Semanal*. L'escriptor no deixa canya dreta. Perquè Marías no calla. Els seus articles parteixen sempre de fets reals que li han esdevingut personalment o notícies socials, polítiques o culturals de nivell estatal o de caire internacional que Marías critica per la seva absurditat i incoherència i que creu que cal desenterrar i posar en evidència. Amb una llengua finíssima, ben esmolada, i amb una ironia i un humor infal·libles, els seus articles es converteixen en una lectura molt grata i interessant. L'església i la televisió, els editors, els traductors, la justícia, els encarregats de Cultura i molts altres, si és que encara no l'han llegit, que s'agafin. Una bona oportunitat per conèixer el cos sencer del vessant periodístic d'un dels millors novel·listes de la literatura espanyola, on sobresurt també per la seva cara més crítica. **E.P.**

■ Jean-Paul Sartre

Venecia, Tintoretto
Gadir

Es reuneixen per primer cop dos assajos del cèlebre escriptor i filòsof francès que tenen com a protagonista la ciutat de Venècia: *El secuestrado* glossa la figura del pintor venecià Jacopo Tintoretto i la seva relació amb la ciutat, i *Venecia desde mi ventana* és una celebració de la ciutat dels canals narrada amb agilitat i brillantor. Se n'ha escrit molt, sobre Venècia, i és que va ser el primer destí turístic del món: els seus cafès, els carrers i els edificis tenen molta història acumulada. Qui no passejaria per Venècia amb els ulls tancats –com aquell personatge del conte d'*El arte de la fuga* de Sergio Pitol– després del que s'ha escrit sobre ella?

Els textos són notes que va prendre Sartre sobre la relació entre el pintor i aquest bressol de la decadència cultural de manera esbossada, experiencial, com a projecte inicial de l'interminable puzzle sartrià sobre Tintoretto, que acaben convertint-se en un estudi històrico-artístic novel·lat on es barregen poesia i filosofia. **E.P.**

■ Hannah Arendt

Responsabilidad y juicio
Paidós

Hannah Arendt (1906-1975) va escriure les lliçons, conferències i assajos recollits a *Responsabilidad y juicio* en anglès des de l'exili als Estats Units –on portava més de 35 anys– com a refugiada perseguida pel règim nazi. Hi tracta novament les qüestions sorgides entorn de la naturalesa del mal i l'elecció moral, treballades per primer cop –amb el sacseig corresponent que van provocar– a *Eichmann en Jerusalén*. Arendt, des de l'òptica de l'ètica, analitza la insuficiència de les veritats morals tradicionals com a normes per jutjar el que és capaç de fer l'home i examina la capacitat per discernir entre el bé i el mal. Posa així a judici el que va significar Auschwitz i el racisme de la societat contemporània. Uns textos que es pregunten i pregunten sobre el per què de certs comportaments inherents als éssers humans, davant la complexitat de les diverses crisis del segle XX, i on Arendt s'enfronta als problemes morals amb la capacitat (i saltant l'obstacle 'por') d'emetre judicis. **E.P.**

■ Hugo Von Hofmannsthal

Carta de Philipp Lord Chandos a Francis Bacon
Quaderns Crema

Sembla que Quaderns Crema està traient una exquisida sèrie d'obres que, tot i que ínfimes pel que fa a la seva llargada, són realment importants dins l'evolució de la literatura universal. Aquest és el cas de la *Carta* de Hoffmannsthal (1874-1929), l'acció de la qual se situa en un temps pretèrit –l'inici del segle XVII– amb un estil i una llengua adients a l'època, en què l'aristocràtic Lord Chandos escriu a Francis Bacon en motiu del seu abandó de la professió d'escriptor perquè no li sembla que cap paraula pugui expressar la realitat objectiva. Com observa Claudio Magris en el fantàstic pròleg, hi ha un moment en què els autors s'adonen que la llengua no pot expressar la multiplicitat i la simultaneïtat del món que es rodeja, i davant d'aquesta inefabilitat Hoffmannsthal indica la necessitat d'una literatura que no es limiti a l'esfera de la sensibilitat subjectiva. Aquesta *Carta* –traduïda per Jordi Llovet– és producte de la crisi de valors de la Viena d'inicis del XX –ja hi havien passat les teories psicoanalítiques de Freud– i alhora és representativa del camí sense sortida de la producció literària i artística en la capital de l'imperi autrohongarès.

La *Carta* va seguida de *L'escriptura com a espai espiritual de la nació*, una conferència de Hoffmannsthal del 1927 a la Universitat de Munic sobre el romanista Karl Vossler, qui va ser mestre de Carles Riba, sobre la capacitat de la llengua i la literatura de símbols d'identificació nacional –per la qual cosa resulta interessant en un possible treball comparatista amb la tradició catalana–, i que es reprèn el concepte de *Weltliteratur* que va ponderar Goethe.

Dos escrits que posen sobre la taula la capacitat que té l'escriptura literària –i l'art per extensió– de vertebrebar un discurs de caire polític que aposti pel debat entre les nacions europees, una relectura que podria donar lloc a aprenentatges tant particulars com comparatistes que estalviarien més d'unes quantes ficades de pota en, per exemple, ¿la Fira de Frankfurt? **E.P.**

■ Manuel Delgado

Sociedades movilizadas
Anagrama

Manuel Delgado (1959) reflexiona sobre l'espai urbà, entenent-lo com a espai que genera i on es genera la vida urbana com a experiència massiva de la dislocació i l'estranyament. Aquest espai mancat de límits no és un lloc on en qualsevol moment pot esdevenir alguna cosa, sinó que el lloc és dona quan alguna cosa s'esdevé i només en el moment en què ho fa. Dins d'aquest marc, *Sociedades movilizadas* obre esclertes d'idees per tranquil·litzar l'espai urbà i evidencia les seves línies enteses com a corrents i energies que es fan i es desfan. La primera part de l'assaig se centra en qüestions teòriques, com l'anàlisi del que es genera a partir de conceptes com *entrar i sortir* sobre les visions de *no-lloc* o *no-ciutat*. La segona vol ser un desmentiment a l'extesa concepció de l'espai públic com a lloc sense conflicte, amb referències entorn el passejant i la seva mirada que són impagables i que van des de Michel de Certeau fins a cineastes com Tarkovski o Wenders i de la literatura de Flaubert a la de Céline. **E.P.**

■ **Carlos María Domínguez**
La casa de papel
Mondadori

Aquesta breu novel·la (119 pàgines, amb il·lustracions de Peter Sís) tracta la recerca que fa un professor de literatura de la Universitat de Cambridge després de la mort de la seva col·lega, Bluma Lennon, que és atropellada per un automòbil al creuar un carrer del Soho mentre llegeix un poema d'Emily Dickinson. Dies després, el protagonista rep des de l'Uruguai un llibre en estrany estat que anava destinat a la seva amiga: *La línia d'ombra*, de Joseph Conrad. Comença aquí la indagació de la seva procedència, que es converteix en un recorregut per la lectura i els llibres, ple de cites i referències, amb un cert ressò a les ficcions borgianes, però d'un calibre més postmodern i simplista. I és que la tesi de l'obra –que els llibres són perillosos perquè canvien el destí de les persones– és força banal. Millor pensar que la idea del llibre és, com el mateix Borges diria, “una branca més de la literatura fantàstica”. **E.P.**

■ **Manu Larcenet**
La leyenda de Robin de los Bosques
Norma

Manu Larcenet va realitzar al 2003 una revisió hilarant de la llegenda de Robin de Loxley. També Richard Lester al 1976 va rodar *Robin i Marian* amb una Audrey Hepburn i un Sean Connery en els papers principals que es retroben i viuen un amor tardà i crepuscular. Larcenet ha anat encara més enllà en la seva mirada sobre l'heroi del bosc de Sherwood. El seu Robin té setenta-cinc anys, pateix d'Alzheimer i encara roba els rics per repartir-ho entre els pobres. Malgrat que Robin no ha variat d'ofici, el món durant aquests temps ha donat moltes voltes i ja no és possible practicar aquesta justícia redistributiva, inspirada en les teories socials de John Rawls, que Robin i el Pequeño Juan practiquen emboscats. Larcenet fa servir una clau humorística i una militància ecologista per plantejar la viabilitat a hores d'ara de la justícia social. Larcenet ha tornat a unir alguns elements força habituals als seus còmics: ideologia d'esquerres, humor i el pas del temps que tot ho sacseja. **Quim Pérez**

■ **Benjamin Black**
El secreto de Christine Falls
Bromera

El passat, en un moment o altre, torna per quedar-se. D'això parlen les novel·les de John Banville, i d'això parla aquesta novel·la de Benjamin Black, que resulta que són la mateixa persona.

Un home, ja en plena maduresa, s'enfronta amb una sèrie de fets que remouen tot el que havia construït i ressuscita un passat, si més no, incòmode. En el cas d'*El secreto de Christine Falls*, un passat que s'anirà destapant a poc a poc...

Quirke és un forense que treballa als sotans de l'hospital de la Sagrada Família, on el metge estrella és Malachy Griffin, casat amb la germana de la dona de Quirke, que va morir fa vint anys, en donar a llum. Tot comença quan Malachy és enxampat per Quirke manipulant la fitxa de l'autòpsia de Christine Falls, una dona jove que mor també per complicacions del part junt amb la seva filla. Però potser la nena no és morta. Els punts foscos són tants que Quirke no se n'estarà d'esclarir-los. Tot i que hagi de remoure dins de la família de Malachy, un poderós clan amb influències a les altres esferes eclesiaístiques –que als anys 50 dominen una Irlanda catòlica fins al moll de l'os–, i amb connexions a l'altra banda de l'Atlàntic, a la colònia irlandesa de Boston.

Sovint s'ha titllat Banville d'esteticista, que supedita el què al com. És el cas per exemple d'*El mar* o *Imposturas*. Però a *El secreto de Christine Falls* aconsegueix bastir una novel·la negra d'estructura sòlida amb un argument interessant i que enganxa des del principi, sense deixar de banda el seu estil sobri i ric en matisos. Tot al servei d'un ambient fosc, humit, ple de fum i de whisky. Quasi sentim la ferum del tabac que fuma tothom i acompanyem el protagonista pels tènues il·luminats carrers i entrem en la boira dels pubs, sempre amb un parell o tres de parroquians, l'un més borraxo que l'altre. Una història dura, esquitxada d'humor negre i misteriosament tèrbola, flanquejada per una pila de personatges rodons, sobretot la gran troballa que és Quirke.

Properament surt en anglès la segona d'una, esperem, llarga sèrie de novel·les protagonitzades per aquest forense coix, descregut, irònic i de bon cor, que s'afegeix a la llista d'inoblidables investigadors que ha donat el gènere negre. **Esdras Jaruchik**

■ **Andy Riley**
El libro de los conejitos suicidas
Astiberri

Riley ha creat un llibret poca-solta i, si es vol, una mica estúpid, però terriblement divertit. Durant moltes planes ens proposa dibuixos en blanc i negre sobre les imaginatives, delirants i obsessives maneres que tenen uns conilletets petits, peluts i suaus de treure's la vida. Aquest animalons orelluts mostren una vocació obstinada per l'autoaniquil·lació. Des de convertir-se en una obra d'art laminada de Damian Hirst a renunciar a embarcar a l'arca de Noè, passant per ficar-se en una torradora o enviar una pista de bobsleigh en plena competició. Als conills de Riley no els manquen ganes de suïcidar-se ni imaginació per trobar la manera d'aconseguir-ho. Tenim al davant una bona mostra d'humor gràfic negre, d'aquell que ens fa riure i conjurar la mort alhora. Estem davant d'un llibret apaiçat molt petitet que és inevitable de fullejar i immediatament passar-lo als amics i coneguts per compartir el riure que ens provoquen els darrers instants de l'existència d'aquests simpàtics suïcides. **Q.P.**

■ **Dir: Juanjo el Rápido**
Humo
Astiberri

Una proposta puntualment quadrimestral que ja arriba al seu setè número en rigorós blanc i negre, en un format quadrat bastant inusual i amb una aposta ferma pel còmic d'autor. Al darrera es troba el fanedito més rellevant i brillant de la darrera dècada: Juanjo El Rápido. *Humo* està plantejada com una revista on una dotzena d'historietistes publiquen sèries en entregues de, generalment, quatre planes que posteriorment es recopilaren en àlbums. També conté altres seccions de crítica, entrevistes, assaig i *flashback*. De tota la nòmina de col·laboradors val la pena destacar el megatextual Santiago Valenzuela, la *sitcom* de Paco Roca, els contes breus plens d'il·lustracions imaginatives de Toño Benavides, la lleugeresa de Juan Berrio, el romanticisme de Joaquín López-Cruces, el pop irònic i desenfadat de Peio Hernández i Sonia Pulido, el costumisme sexual de Lorenzo Gómez, el *manfredsommersisme* de Jorge García i Fidel Martínez, i els exercicis heroics i *frankmillerians* de David Rubin. **Q.P.**

■ **Desirée de Fez**
Películas clave del cine de terror
Robinbook

Que el cinema de terror sigui un dels gèneres més infravalorats és una injusta realitat. Per intentar subsanar aquest gran error, la crítica de cinema Desirée de Fez analitza i fa un exhaustiu repàs a 100 pel·lícules clau d'aquest tipus de cinema, compreses entre 1968 i l'actualitat. Començant per *La noche de los muertos vivientes*, el clàssic de George A. Romero que va trencar amb les pautes del cinema clàssic i va crear el subgènere de zombis, de nou en voga darrerament. Tampoc hi falten títols capitals com *La matanza de Texas*, *La semilla del diablo*, *El exorcista*, *La profecía*, *La noche de Halloween*, *Alien* o *Poltergeist*, combinats amb films menys coneguts però igualment necessaris per traçar una panoràmica completa del cinema de terror modern. Tots ells estan ordenats per ordre cronològic, i compten amb una fitxa tècnica i artística, una sinopsi i un text d'anàlisi. El llibre també ofereix una selecció de trenta perfils de directors, actors, guionistes i maquilladors del gènere. **Hugo de Cominges**

■ **Ralf König**
Troja
La Cúpula

No és gaire agosarat entronitzar Ralf König (Soest, 1960) com el rei europeu de l'humor que té com a diana les relacions humanes. És monarca per dues raons. La primera, per mostrar les relacions afectives i sexuals homosexuals de manera tan humorística com provocadora tant per a *homos* com per a *heteros*. La segona, per retratar les relacions de parella de manera que tothom s'hi pugui veure reflectit. En aquest àlbum aborda en historietes molt breus la crisi dels quaranta en una colla de parelles gai en el costum i la convivència han guanyat espai a l'efervescència juvenil. Els personatges nascuts, aquí a tot color, de l'historietista germà promouen el riure amb un punt just de sal gruixuda, però també els seus ninots es riuen de manera sana de l'ambient gai. Fins que va arribar König ajuntar en una mateixa frase alemany, còmic, humor i homosexualitat semblava impossible. Si el trobeu divertit teniu vint-i-quatre àlbums més al vostre abast per perllongar les rialles. **Q.P.**